

h. 1141 9

(x 2000 662)

DE
NOMINE HENRICI

ILLVSTRISSIMIS COMITIBVS RVTHENIS
SOLENNI

EXERCITATIO

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

IOANNE GVILIELMO

DVCE SAXONIAE IVLIAE CLIVIAE
AC MONTIVM

NEC NON ANGARIAE ET WESTPHALIAE
ETC. ETC.

EX PERMISSV

AMPLISSIMI COLLEGII PHILO
PVBLICO EXAMINI SVBMITTET
PRAESSES

M. HENR. SIGISM. MARQVARTVS

SLAIZA-VARISCVS
RESPONDENTE

DANIELE LANDROCKEN

BREITENBRVNNA-MISNICO
MENSE MARTIO A. O. R. cIs Ioc XC.

IENAE

LITTERIS IO. ZACHAR. NISL.

V I R O

PLVRIMVM REVERENDO ATQVE CLARISSIMO

M. MICH. MARQVARTO

P. L. C.

ECCLESIAE SLAIZENSIS DIACONO

VIGILANTISSIMO

PARENTI MEO HONORATISSIMO

HANC DISSERTATIONCVLAM

OBSERVANTIAE FILIALIS PIGNVS

CVM VOTO

VT DEVS

QVAE ANNO SUPERIORI

VVLCANVS

CLAVDVS ALIAS FVRCIFER

SED IN EXITIVM NOSTRVM AEQVE AC ALIORVM

VELOCISSIMVS

ABSVMSIT

RESTITVAT

TERRORESQVE TVNC INIECTOS

GAVDIIS COMMVTET

DO DICO CONSECRO

M. HENR. SIGISM. MARQVART.

I. N. I. C.

ircumspectanti mihi, vnde argumen-
tum exercitationis palam edendæ ad-
sciscerem, commodum polyhistor sum-
mus, Caspar Sagittarius, præceptor
longe de me merentissimus, historiam patriam og-
gesit, atque, qui primas in ea sibi iure suo sumunt
partes, illustrissimos Comites Ruthenos. In lauda-
tissimorum enim horum Heroum historia (quam
non infeliciter texuit nobilissimus & historiarum
studiis clarissimus vir, Petrus Becklerus, patronus
meus optimus, in egregio opere germanico, quod
inscribitur: ILLVSTRE STEMMA RVTHENI-
CVM) occurrere cum multa alia notatu dignissi-
ma, tum hoc vel maxime, quod iam ab aliquot se-

A 2

culis

culis nomine HENRICI ad vnum omnes adpellen-
tur: neque etiam agnomen RVT HENI nihil ha-
bere, quod mereatur curatius expendi. Quæ
cum apud animum reputassem, existimavi illico,
me operam non esse lusurum, si in istorum nomi-
num originem ac natales, quoad quidem eius fieri
potest, inquirerem, &, quæ apud scriptores huc
spectantia habentur, in vicem speciminis academi-
ci constiparem sedulus. Quod autem cuncta v-
nius eiusque brevis, dissertationis ambitu conclu-
di nequirent, lubuit in præsens saltem proponere,
quæ circa nomen HENRICI noscuntur notabilio-
ra: RVT HENI nomine alii, si quam indulserit
DEVS, occasione seposito. Faxit ter vnum ter
sanctum Numen, vt ne a tramite veritatis deuius
in errorum præcipitia abripiar. Tu vero, hu-
mane lector, veniam habebis, sicubi expectationi
tuæ tum ob ingenioli tenuitatem, tum ob spissam,
cui hoc argumentum immersum est, caliginem,
non vsquequaque satisfecero.

DE

DE NOMINE
HENRICI
ILLVSTRISSIMIS COMITIBVS RVTHENIS
SOLENNI
EXERCITATIO.

I. *Quinam Rutbeni? II. Amultis seculis nomen Henrici ipsis solenne III. Caussa buius in abdito. veterum Germanorum in annotandis rebus negligentia. hinc varia de origine nominis Henriciani apud recentiores sententia. IV. Peccensteinii recensetur. V. Notatur. VI. Alii a Bertha repetunt. VII. Inter hos Hammerus & Hermes VIII. Refelluntur. verbis Pauli Langii nil iuuantur. obiter in illis aliquot menda indicantur. IX. Henrico Aucupi auspicia buius nominis accepta ferri debere, verosimillimum. Kranzius. Im Hoff's Notitia S. Rom. Imp. Procerum laudatur. X. De Advocatorum dignitate. qua illorum fuerint munia. XI. Viri duo clarissimi sententia primordia nominis Henrici ab Henrico Aucupe arcessenti subscribunt. XII. Epilogus cum voto pro salute illustrissima domus Rutbenica fuso.*

§. I.

Rutheni Plauientes ex antiquo Comitum Osterodanorum stemmate (quod luculente ac partite probauit Dominus Becklerus) profati, diu Aduocatorum titulo gauisi sunt; hinc inter dynastas Imperii liberos, in Wetterauicorum tamen

A 3

Co.

Comitum ordine, itidem per longum tempus habuerunt locum: donec elapsis aliquot abhinc annis, proxeneta quidem illustrissimo Henrico primo, iunioris lineæ Seniore, pristinae Comitum dignitati postliminio restituerentur.

§ II. Omnibus huius familiae Dominis per pluscula secula nomen Henrici solenne fuisse, apud omnes, qui non plane in vetere memoria peregrinantur, in confesso est. Primus enim, quem hoc nominis habuisse, & ad cæteros non interrupta serie transmisisse constat, vixit seculis post Christum natum decimo & undecimo; quippe in huius demum quinto & quadragesimo anno diem suum obiit: vt indicat vir suo tantum, hoc est, cœmni adiectitio maiori nomine compellendus Fredericus Hortlederus in Genealogia Ruthenica, manu exarata.

§. III. Vndenam autem illud acciderit, & quæ eius occasio causaque fuerit; id vero denso sub caliginis peplo latet, quod nemo veterum hac de re quicquam pro eo, ac par erat, memoriæ proderit. Scilicet Maiores nostri, ut eleganter Lanfius in *Oratione pro Germania* p. m. 112. ludit, non stylum sed pilum, non pennam sed bipennem versabant; id est, omnem in armis nullam in litteris operam ponebant. Inde factum, vt de quo non fuit ansa differendi, quæ in claustrorum retinaculis

lis delitescebat, rasæ illi & rudi cohorti, illud profundis defossum manserit tenebris. Quid ergo mirum, si de re a priscioribus silentio prætermissa, apud recentiores opinionum ac sententiarum divergia deprehenduntur?

§. IV. Laurentius Peccenstein in *Theatro Saxónico* p. 265. 266. ex relatu aliorum nomen Henrici ideo ab omnibus postea sic dictis Ruthenis usurpari cœpisse autumat, ne, quod aliquando usu venerit, obtentu huius nominis fraus ipsis strueretur. Verba eius latinitate donata ita se habent: *Qua de causa Domini isti (Rutheni) peræque omnes a multis seculis unico nomine Henrici insigniantur, & ut a se inuicem discerni possint, iam ab ætate seniores, medii, iuniores; iam qua corporis staturam longi breves; iam a numero primi, secundi adpellentur; non vno modo narratur. Et optandum omnino esset, ut veteres solidiorem eius rei rationem litteris mandassent; quoniam autem id, quæ erat vel ruditæ temporis, vel notitiæ rerum germanicarum neglectus, non fecere; nihil, credo, errauero, si hanc unicam, uti quidem illam ex aliis accepi, adduxero. Nimirum dicunt, nonnullis retro seculis aliquem de Plavia Dominum ex heroico instinctu transmarinas petiisse oras, sed in prælio cum Saracenis commisso in Syria, caso illo, post aliquot annos, utut nihil certi de eius morte adhuc allatum esset, impostorem forma, sermone & moribus ipsi simillimum*

limam illius personam mentitum prorupisse, ac varia
et generis et aliorum edidisse documenta, ut Iouem iu-
rasses lapidem, hunc esse verum, qui amissus credeba-
tur, dominum, eoque ex facili impetrata territorii por-
tione, duxisse uxorem et ex ea liberos suscepisse. Post
autem, quam explorato per singularem DEI providen-
tiam loco mortis et sepulturae genuini Domini, adeo-
que fraude detecta, sycophanta promeritas luisset pœ-
nas, ceteros huius prosapia dominos in id consensisse, se-
de postero non nisi unico usus nomine lustrico; et
illud etiamnum in ista familia obtinere.

§. V. Verum hæc sententia haut videtur se
probabilitate vlla commendare: præterquam
enim quod hoc modo strophæ nauci hominum,
si nomen tale comminiscantur, elidi nequeant; et-
iam multa alia in Peccensteinio reperias, quæ ca-
stigari oporteat, quod celeberrimum Schurtzlei-
schium alicubi de eo pronunciare memini.

§. VI. Alii, & quidem plerique, originem no-
minis Henrici illustrissimis Comitibus Ruthenis
familiaris arcessunt a Bertha, Henrici κατ' ἔξοχὴν
dicti diuitis, Domini a Plauia, uxore suauissima.
Hanc enim per preces a Marito id consecutam
perhibent, ut non solum quatuor, quos enixa erat,
filii, verum etiam illorum posteris, si qui futuri es-
sent, mellitissimo HENRICI nomine adpellaren-
tur, quod istud & Imperator, Henricus scilicet VI.
Fri;

Friderici I. Barbarossæ filius, proximo sanguine illi
coniunctus, & ipse Coniux charissimus haberent.

§. VII. Vt ex multis, qui in hanc opinionem
concedunt, duntaxat aliquos in medium adferam,
Matthæus sane Hammerus in *Roseto historiarum*
c. VIII. p. 92. 93. discrete: *Bertha*, ait, *ducis Carinthiæ*
filia & Imperatori Henrico VI. (M. V. Wolfgang Kru-
ger in *historica descriptione personarum illustrium* p. 61.
dicit Henricum IV. quod ex transpositione numerorum
facile fieri potuit) *consanguinitate coniuncta, maritum*
Henricum, Dominum a Plavia, Dominum in VVeida,
Gera & Greiz tam efflictim amabat, ut singulari stu-
dio hoc ab ipso rogaret, qui in honorem & memoriam
semper perennaturam Imperatoris, sui ipsius, & qua-
tuor filiorum constitueret, ut Rutheni ad ultimam us-
que mundi halosin non alio, nisi Henrici nomine insi-
gnirentur: cui petito etiam Coniux subscribebat anno
CXCIV. Tantum non eadem verba habet Her-
mannus Hermes in *fasciculo iuris publici* Cap.
XXXIV nisi quod, nescio cur, loco Henrici VI. po-
nat Henricum VII.

§. VIII. Sed enim vero nec hæc sententia, vtut
multum speciei illi sit adpictum, tanti est, vt me ad
assensum permoveat: Plus certe famæ habet quam
veri: id quod, opinor, quiuis, qui illam pensicula-
tius intuebitur, deprehendet. Nam vt de eo nihil
commemorem, quod diu ante Bertham nominis

B

Hen-

Henriciani vsus inualuerit; in Pauli Langii, Bene-
dictini olim in monasterio Bozoviensi prope Zi-
zam Monachi, Chronico Zitizensi, quod habe-
tur *tomio 1. historicorum Germania Pistorii*, equidem
dicitur, id nominis quatuor filiis Henrici diuitis im-
positum fuisse, sed qua ex causa illud factum sit, de
eo nec vola ibi extat nec vestigium. Verba eius
ad annum Domini c10cxciii. hoc tenore fluunt:
Henricus nobilis Dominus de VVyda, uxorem habuit
Berchtam Comitissam de Tyrol, que peperit ei quatuor
filios, qui omnes Henrici dicti sunt, quorum primus
post eum sedit in VWyda, secundus in Groit siue Greitz
dictus Henricus Reusse, tertius in Plauen, quartus in
Gera. Vbi in transcurso obseruari meretur, quod
erudite adnotante ad hunc locum supra laudato
nec vnquam tamen satis laudando Becklero, per-
peram Advocatus Greizensis Plauiensis antepona-
tur; item, quod graviter in Chronologiam peccetur,
quando subnectitur, eundem Greizensem di-
ctum fuisse Henricum Reufs: Enim vero agnomen
Rutheni Inngo tempore post familiae isti haerere
coepit, quod in peculiari dissertatiuncula, si DEUS
vitam concefferit, ad liquidum sum perducturus.
Sed ad lineam. Cum itaque in aprico sit, Langi-
um nullam depromsisse rationem, cur quatuor isti
Domini vocati fuerint Henrici; non inepte quis
quaesuerit, ex quo fonte (si fingendi licentiam ex-
cludas

cludas) Hammerus, & qui cum illo faciunt, causam adductam deriuauerint?

§. IX. Vnde ergo primordia huius nominis tandem repetenda? Existimauerim (saluo tamen cuiusuis meliori iudicio) heic ad tempora illius, qui primus in Imperatorum classe nomen Henrici habuit, esse regrediendum, Henrici scilicet Aucupis: quem haut inerti depinxerunt, penicillo Io. Henricus Boeclerus, & Ioannes Conradus Dietericus, Viri doctissimi, & tum per Germaniam vniuersam, tum apud exteras gentes clarissimi. Hunc enim Henricum Aucupem terræ illi, quam cœnobio Quedlinburgensi subiecerat. & quæ deinceps tempore *das Voigtland* idiomate vernaculo ex iisdem adpellabatur, viros gente & gestis inclytos, ex quorum satu Rutheni prodire, dubio procul propter inuictam bellorum virtutem vt Aduocatos, quos germanice *Voigte* vocant, præfecisse, testis locupletissimus est Albertus Krantzius, libro namque IX. Saxon. cap XXIII. ita scribit: *Terra est Aduocatorum, non longe a Saxonia superiore; quam primus Henricus Romanorum Rex subiecit monasterio dominarum in Quedlinborg, constituens quatuor per terræ angulo totidem Aduocatos nobiles, qui Barones dicuntur de VVida, de Gera, de Russe, de Plawe. Et Wandalix l. II. c. XXVII. Per eadem, inquit, tempora idem Henricus urbem, quæ Quedlinborg vocatur,*

petrum

B 2

fur.

fundavit, in ea monasterium puellarum instituens: quod
etiam grandi terrarum dominio locupletavit, donans
tetram, quæ hodie dicitur Aduocatorum. Erant tum
ministeriales monialium (quæ nunc sunt Barones) qua-
tuor: quorum hæc sunt nomina, de Gera, de VVida,
de Plawis, de Rutze. Quamvis autem hæc distin-
ctio non omnibus numeris absoluta sit, res tamen
ipsa neutiquam reiicienda videtur. Mihi itaque
vero per est simile, nomen Henrici ea fini Aduoca-
tos sibi sumsisse, ut testificatum irent, Henricum I.
Germaniæ Regem nomen & officium Aduocato-
rum non in ingratos contulisse. Videtis Iacobi
Wilhelmi Im-Hoff eruditissimum tractatum, cui
nomen claturam *Notitiæ S. Rom. Imp. Procerum*, in-
didit Libr. VI. Cap. XIV.

§. X. Neque enim vilis erat & contemnenda,
quam Henricus Auceps ipsis aduoluerat, provin-
cia. Sane seculis vetustioribus Aduocati huiusmo-
ditanti æstimabantur, quanti quod maximi. In eo
autem, teste Martino Magero in de *Aduocatia arma-
ta* volumine, illorum partes vertebantur potissimū,
ut & belli tempore concreditum sibi terræ tractum
strenue defenderent, & quouis alio iudicia exerce-
rent, lites dirimerent, & cuius suum æqua lance
tribuerent. Sic, ut silentio alios premam, quos re-
ferre huc longa possem serie, si opus foret, Aduo-
catos Austriæ fuisse Comites Bambergenses, Al-
bertum

bertum & Leopoldum, tradit Sigismundus a Bircken in *speculo honoris Austriaco* p. 160. Maxima proinde hac dignitate ab Henrico Aucupe donatos, quia nulla alia repoterant, vlturpatione saltem nominis ipsi familiaris, gratos ac memores se voluisse præstare, credi non absurdum est.

§. XI. Atque heic mihi gratulor, me habere consentientes de republica litteraria meritissimos viros, videlicet maxime reuerendum Sagittarium nostrum & excellentissimum Kœberum. Ille in *Antiquitatibus Marchionatus Thuringici*, (quæ vt propediem lucem publicam adspiciant, omnes historiæ amantes optant) hanc sententiam tuerur: hic (cui vt omnem studiorum meorum rationem, ita nonnulla huic commentationi inserta me debere gratissima ergà venerandum olim præceptorem animi mente profiteor) in *Schediasmate de Henrici nomine præcelsæ Ruthenorum prosapie familiari*, anno *MDCCXXVIII.* publicato, opinioni a me probatæ suum adiicit calculum. Non possum, quin verba ipsius elegantissima huc adscribam: *Nec forsân omnino aberrant a veritate, qui ab Henrico Aucupe, laudatissimo Imperatore id nominis deducunt. Ab hoc quidpe Aduocatos esse primum in his terris constitutos Alb. Krantzius auctor est non proletarius cum Matthæo Dressero: neque vero quispiam temere alios nobis adpellauerit Aduocatos siue Voigtos*

*in hoc terrarum tractu præter illos, ex quorum prosa-
pia Rutheni nostri felici derivatione descenderunt.
Itaque in grata mentis τεμπύγιον factum potuit esse,
ut Aduocati hoc inprimis nomen, quo gaudebat Impe-
rator, sibi adsciscerent, imponerentque suis.*

§. XII. Sed hæc sufficiat in præsentis pro tem-
poris & viricularum ratione disseruisse.

DE
NOMINE HENRICI

ILLVSTRISSIMIS COMITIBVS RVTHE-
NIS
SOLENNI.

*DEVS O. M. domum hanc illustrissi-
mam seruet, omnia tristia ab ea auerruncet,
illique ubertim largiatur omnia, que & fa-
ciunt ad publicam vniuersorum salutem &
priuatam singulorum felicitatem! Huius pi-
voti me damnatum iri, non tam spes
quam fiducia meo insedit
pectori.*

EPI-

EPIMETRA.

I.

Ioannis a VVowers Polymathia Casaubo-
no per plagium subrepta sine fundamento
solido dicitur.

II.

Quæ causa, cur Baronius in suis annalibus
nunquam diserte nominet Centuriatores
Magdeburgicos, quibus tamen præcipue
illos opposuit?

III.

Bonorum librorum notitia bonæ eruditionis
magna pars verissime censetur.

IV.

Huc multum faciunt Acta Eruditorum, le
Journal des Scavans, les Nouvelles de la
Republique des Lettres, la Bibliotheqve
universelle, Morhosi Polyhistor litterarius,
& alia huius commatis scripta laudabili
instituto edita.

V. Nil

749. 114 ON

v.

Nil absurdi dixit Paulus Hachenbergius,
quando dixit : vix quemque esse centesi-
mum , qui iustum atque probum emble-
ma componat ; immo vix quemque esse
millesimum , qui de eo rectum verumque
possit iudicium ferre.

V 17

M.C.

h. 1141 9.

DE NOMINE H

ILLVSTRISSIMIS COM
SOLEN

E X E R C I T

RECTORE MAGNIF

SERENISSIMO PRINCI

D O M I

IOANNE GV

DVCE SAXONIAE IV

AC MONT

NEC NON ANGARIAE E

ETC. ETC

E X P E R M

AMPLISSIMI COLLEGI

PUBLICO EXAMINI

P R A E S

M. HENR. SIGISM. M

SLAIZA-VAR

R E S P O N D

DANIELE LAN

BREITENBRVNN

MENSE MARTIO A. C

I E N A

LITTERIS IO. ZA

